

УДК 017.09

Антоніна Головащук,

мол. наук. співробітник Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (м. Київ, Україна)

Україна, 03039, м. Київ, просп. Голосіївський, 3

E-mail: antonina41@ukr.net

Каталоги

Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: дивлячись у майбутнє, шануємо минуле

У статті йдеться про систему каталогів, картотек Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, особливості функціонування традиційних та електронних інформаційно-пошукових систем. Проаналізовано ведення головних каталогів бібліотеки: алфавітного, систематичного, електронного, розкрито їх значення у сучасній роботі бібліотеки.

К л ю ч о в і с л о в а: Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського, інформаційно-пошукові системи, картковий каталог, електронний каталог, довідково-інформаційне забезпечення бібліотеки.

Істотні перетворення, які нині відбуваються у суспільстві, а саме: глобалізація соціального середовища, ринкові перетворення, інформатизація суттєво змінюють обриси бібліотек, кардинально впливають на їх діяльність.

Так, глобалізація змусила бібліотеки об'єднувати зусилля щодо створення та використання інформаційних ресурсів і баз даних з метою сприяння демократичним процесам у суспільстві, забезпечення необмеженого доступу до інформації. Ринкові перетворення призвели до скорочення державного фінансування бібліотек, що породило пошук шляхів їх пристосування до інших умов існування. Інформатизація стимулює запровадження нових технологій, нових елементів, спрямованих на збирання інформації на різних носіях, котрі покращують орієнтацію в інформаційному просторі, підвищують ефективність праці бібліотечарів і підносять рівень обслуговування читачів. Сьогодні інформація – один з основних економічних ресурсів. Вона існує як у традиційній, друкованій, так і в електронній формі. Одним із основних завдань інформаційного обслуговування різних виробничих галузей є задоволення потреб публічного, у т. ч. віддаленого, доступу користувачів до бібліотечних ресурсів. Зрозуміло, що від цього суттєво змінюються роль і функції такої соціальної інституції, як бібліотека – основного зберігача і розповсюджувача інформації. Вона стрімко трансформується зі сховища документних знань в осередок глобальних інформаційних та наукових комунікацій.

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (далі – НБУВ) не стоїть осторонь цих

змін, адже сьогодні вона є головним науково-інформаційним центром забезпечення суспільного розвитку у сфері наповнення соціальних комунікацій якісними, необхідними для динамічного поступу нашої країни інформаційними ресурсами.

Мета статті – визначити роль каталогів НБУВ у забезпеченні користувачам доступу до інформаційних ресурсів, привернути увагу бібліотечних працівників до проблем функціонування довідково-інформаційних апаратів, вирішення яких сприятиме піднесенню якості і результативності інформаційного сервісу.

Задоволення бібліотекою інформаційних потреб соціуму великою мірою залежить від того, як організована робота із забезпечення доступу до змісту своїх фондів. Бібліотечний фонд – це не тільки упорядковане зібрання документів, представлений у документах продукт інтелектуальної праці людства, а й організація та обробка цих документів. Це завдання надзвичайно складне і вирішується воно каталогізаторами-професіоналами. Більш ефективно використовувати бібліотечні фонди та інформаційні ресурси допомагають читачам створені каталоги і бази даних. Саме завдяки їм уможлиблюється широкий доступ до наукових знань, поліпшується їх суспільне використання.

За 100 років свого існування НБУВ вдалося сформувати фонди, обсяги яких набагато перевищують можливості користувачів до їх сприйняття. Саме тому визначальною умовою її ефективного сьогодні функціонування є чітка структуризація накопиченого інформаційного ресурсу і забезпечення його прозорості.

Бібліотека прагне надавати інформацію як про всю сукупність документів, так і про наявні одиничні носії інформації. При цьому бібліотечні фонди опрацьовуються таким чином, щоб вимоги користувачів щодо оперативного отримання вичерпної інформації про документи збігалися з можливостями установи надавати таку інформацію. Здійснити це можливо лише за умови належної організації та ефективного використання бібліотечних каталогів [14, с. 7]. Вкрай важливим є розвиток каталогізації, переведення її технологій на сучасну інформаційну основу, оскільки як суб'єкт документних комунікацій вона значною мірою впливає на виконання бібліотекою однієї з провідних функцій – інформаційної. Закономірно, що бібліографічна характеристика документів, представлених у фондах книгозбірні, відбувається за допомогою бібліотечних каталогів, оскільки саме вони ідентифікують документи, широко розкриваючи їхній зміст.

Існують різні визначення поняття «бібліотечний каталог». Згідно ДСТУ 7448 : 2013, бібліотечний каталог – упорядкована сукупність каталогових бібліографічних записів про документи, що є у фондах однієї бібліотеки, її частини чи кількох бібліотек, яка розкриває склад бібліотечних фондів за формальними ознаками документів (автором, назвою, місцем видання) та/чи їхнім змістом (за галузями знання або предметами) [5, с. 17].

Заслуговують на увагу й інші дефініції: бібліотечний каталог – це показник наявних у бібліотеці творів друку, який розкриває склад та зміст фонду і сприяє його кращому використанню [11, с. 22]. Бібліотечний каталог – це перелік творів та інших документів, наявних у фонді бібліотеки або групи бібліотек, складений у певному порядку [6, с. 4].

Бібліотечні каталоги є відкритою системою. Логіка процесів, які в ній відбуваються, потребує поетапного аналізу елементів в усіх проявах: друкованих каталогів, системи карткових каталогів, електронних баз даних, онлайн-каталогів для розумного вирішення завдань, які стоять перед нами сьогодні [15, с. 36].

Питання ефективного функціонування системи каталогів є життєво необхідним для НБУВ. Ні обмін інформацією між бібліотеками, ні пошук у власних базах даних, ні належна діяльність бібліотеки загалом неможливі без чітко організованих каталогів. Проблеми каталогізації завжди перебували у полі зору фахівців як в нашій країні, так і за кордоном. Фундаментальні дослідження у галузі

каталогізації здійснили у свій час такі вчені, як: французький книгознавець і бібліограф Габріель Ноде (перша половина XVII ст.). У своїй книзі «Поради для улаштування бібліотеки» він обґрунтував необхідність функціонування двох каталогів – алфавітного та систематичного [2, 3, 6, 11]; професор хімії Московського університету, доктор медицини Ф. Ф. Рейсс (1778–1852) склав для бібліотеки Московського університету алфавітний і систематичний каталоги, а також окремі каталоги дисертацій, програм, географічних карт [3, 6]; бібліотекар і архітектор Імператорської Публічної бібліотеки В. І. Соболевський (1813–1872) у своєму підручнику з бібліотекознавства «Об устройстве общественных библиотек и составлении их каталогов» досить докладно описав організацію каталогів [3, 11]. Автор загальновідомих алфавітних таблиць, виданих у 1876 р., які і сьогодні не втратили своєї практичної цінності, американський бібліотекар, бібліотекознавець Чарльз Кеттер (1837–1903) розглядав каталогізацію як мистецтво, якому необхідні лише принципи та логічні процеси. З українських дослідників слід назвати науковців Харківської державної академії культури Е. Т. Карачинську, В. К. Удалову, В. В. Сєдих. Їх ґрунтовні праці стали значним внеском у розвиток вітчизняного каталогізнавства [2, 3, 6]. Велику увагу функціонуванню бібліотечних каталогів приділяють і співробітники НБУВ. Це, зокрема: М. Я. Каганова, О. П. Дараган, І. А. Зарічняк та ін.

Бібліотекознавці у більшості своїй розглядають каталоги як один з найважливіших засобів пропаганди книг, як єдину збалансовану систему, кожна частина якої – той чи інший вид каталогу – покликана задовольняти певні запити читачів. Особливого значення при цьому набуває взаємозв'язок каталогів, узгодження їх між собою.

Система каталогів забезпечує весь спектр діяльності бібліотеки: комплектування, наукового опрацювання, зберігання й ефективного використання фондів, бібліографічної, методичної та науково-дослідної діяльності. Важко, скажімо, правильно вести формування фондів бібліотеки, не аналізуючи їх склад та зміст.

Жодна сучасна бібліотека не може обмежитися будь-яким одним каталогом, адже читачі звертаються з різними запитамі. Їх може інтересувати література з конкретної теми чи галузі знання, твір певного автора або колективу авторів (установи або організації), спеціальні носії інформації (карти, ноти, стандарти тощо). На всі ці питання один каталог не може дати вичерпної відповіді.

У НБУВ сформовано таку систему каталогів, кожна ланка якої розкриває фонд бібліотеки у визначеному аспекті, і водночас, усі ланки цієї системи тісно взаємопов'язані. Розгалужена система каталогів і картотек покликана якомога повніше розкрити унікальний фонд нашої бібліотеки.

Провідне місце в системі довідково-пошукового апарату НБУВ посідає алфавітний каталог, адже «розкриття бібліотечного фонду за авторським складом є дуже важливим, оскільки дає можливість негайно і повністю задовольняти запити читачів на твори певних авторів [11, с. 77]. Основне завдання цього каталогу, як зазначається в інструктивно-методичних матеріалах, найповніше відображати дані про документні ресурси: авторів, укладачів, перекладачів, авторів вступних статей, колективних авторів, персоналії та ін. Це дає змогу здійснювати необмежений інформаційно-науковий та дослідницький пошук.

Читацькі алфавітні каталоги НБУВ – основне джерело інформації. Для розширення послідовності пошуку та максимально повного відображення відомостей про видання подаються додаткові описи на прізвища, персоналії, укладачів, заклади та організації. Особливо великої уваги, кваліфікованого підходу потребують питання опису та відображення у каталозі енциклопедичної літератури.

Велику цінність алфавітного каталогу становлять описи книг, надрукованих латинським шрифтом (вони представлені майже на 30 мовах світу). Тут є інформація про збірники наукових праць, колективні монографії, індивідуальні твори іноземних авторів, про матеріали зарубіжних установ, міжнародних організацій; описано видання німецькою, англійською, французькою та іншими мовами. Система алфавітних каталогів НБУВ найповніша, вона має унікальні довідково-інформаційні пошукові можливості. Жодна бібліотека чи якась інша інституція нашої країни не мають такого повного і фундаментального довідково-інформаційного апарата.

Важливе місце у системі довідково-інформаційного пошуку по галузях знання відведено систематичному каталогу. «Систематизація інформації передбачає оброблення інформації з метою приведення її до певного виду та, таким чином, інтерпретацію інформації, що дає змогу систематизатору відповідним чином відреагувати на отриману інформацію. В результаті оброблення інформація розташовується в певному порядку і набуває завершеної форми, наповнюючись конкретним змістом і значенням» [10, с. 5].

Про велике значення систематичного каталогу ще у 1918 р. писав видатний український бібліограф, книгознавець С. Г. Кондра (1880–1938): «Систематичний каталог повинен давати детальні вказівки про те, що є в бібліотеці з кожної галузі науки і мистецтва, по кожному окремому питанню. Проблеми системи бібліотечно-бібліографічної класифікації непрості і мають довгу історію. Необхідно зазначити, що така система повинна відповідати класифікації наук та цілком задовольняти вимоги довідково-інформаційного пошуку. Вона має бути не тільки універсальною, але й детально розробленою за всіма напрямками знань. Водночас має бути логічною, послідовною, зрозумілою» [9, с. 623].

Таке глибоке розуміння вченими систематичного каталогу стало надійним орієнтиром у роботі фахівців НБУВ. Каталог слугує базою для довідково-бібліографічної роботи бібліотеки, для систематизації книг.

За умов, коли в економічному, політичному та соціальному житті країни як і в галузі науки відбуваються швидкі, часом кардинальні, зміни, таблиці бібліотечно-бібліографічної класифікації (далі – ББК), видані у попередні роки, вже недосконалі, застарілі. Сьогодні бібліотека не має ні доповнень, ні виправлень до них. Динамічний розвиток нових галузей науки породжує нову термінологію, яку потрібно не тільки знати, але й знайти їй відповідне місце в каталозі. І цей процес настільки стрімкий, що самі таблиці вимагають постійного удосконалення. Тому постає необхідність безперервного відновлення та реорганізації основного понятійного ряду таблиць і каталогу, що неможливо зробити без наукового підходу і належного аналізу. Постійна робота з каталогами, опрацювання читацьких запитів, виконання довідок вказують на те, що потрібно не тільки поліпшувати, а й радикально реформувати розділи систематичного каталогу. Основою невідповідності таблиць ББК реаліям часу є істотні відмінності між прийнятими у світі класифікаційними схемами і правилами групування матеріалів.

Зі збільшенням останнім часом видань українською мовою та негараздами з сучасною українською галузевою науковою термінологією постало питання про розроблення в Україні власної класифікаційної системи (зокрема в НБУВ). У результаті невтомної роботи науковців відділу комплексного опрацювання документів на основі робочих таблиць класифікації бібліотеки (повний варіант таблиць ББК для наукових бібліотек був базисним

підґрунтям) та низки ухвалених методичних рішень, що відображали досвід багаторічної роботи, було розпочато створення Рубрикатора НБУВ (далі – РНБУ). РНБУ – це робочі таблиці бібліотечної класифікації, укладені з урахуванням особливостей структури фондів НБУВ шляхом доопрацювання видань таблиць ББК з дотриманням методики систематизації. Він є ієрархічною класифікаційною інформаційно-пошуковою мовою, призначеною для систематизації документів, а також розвинутим лінгвістичним засобом, який забезпечує якість багатоаспектного пошуку інформації в електронному каталозі бібліотеки.

Рішення про створення Рубрикатора НБУВ було ухвалене у 1994 р. на розширеному засіданні Інформаційно-бібліотечної ради НАН України, на якому розглядався комплекс проблем, пов'язаних зі створенням єдиної інформаційно-бібліотечної системи України, зокрема адаптацією таблиць бібліотечно-бібліографічної класифікації до рівня сучасного наукового знання, а також створення єдиної інформаційної мови автоматизованої інформаційно-пошукової системи України.

З 1993 р. розпочато модернізацію робочих таблиць класифікації НБУВ, з 1996-го їх використовують в електронному каталозі бібліотеки як інформаційно-пошукову мову, що отримала назву «Рубрикатор НБУВ». У 2004 р. побачив світ перший випуск паперової версії Рубрикатора НБУВ – допоміжні таблиці «Таблиці територіальних типових поділів».

На сьогодні надруковано такі розділи та підрозділи РНБУ:

- розділ «К Технологія металів. Машинобудування. Приладобудування» (2005 р.)
- підрозділ «М1 Технологія деревини» (2006 р.)
- підрозділ «М2/7 Виробництва легкої промисловості» (2007 р.)
- підрозділ «М8 Поліграфічне виробництво» (2008 р.)
- підрозділ «М9 Фотокінотехніка» (2009 р.)
- розділ «Ж Техніка і технічні науки в цілому» та розділ «Н Будівництво» (2010 р.)
- розділ «381 Кібернетика. 397 Інформаційна та обчислювальна техніка» (2011 р.)
- розділ «И Гірнична справа» (2012 р.)
- підрозділ «396 Автоматика і телемеханіка» (2013 р.)
- підрозділ «П8 Ветеринарна медицина» (2015 р.)
- підрозділ «Л8/9 Харчові виробництва» (2016 р.)
- підрозділ «У052 Облік. Аудит» (2017 р.)

У 2007 р. була опублікована «Таблиця етнічних типових поділів», яка представлена для уніфікованої

організації у систематичних каталогах матеріалу за етнічною ознакою, а у 2013-му – «Таблиця мовних типових поділів», призначена для розкриття мовного аспекту змісту документів з метою забезпечення тематичного пошуку за мовними ознаками. Варто відзначити ґрунтовне наукове дослідження «Рубрикатор НБУВ. Скорочений варіант», яке бібліотечні фахівці отримали у 2016 р. Ця фундаментальна робота призначена для систематизації документів з усього спектра природничих, технічних, суспільних і гуманітарних наук [4, с. 16–18].

Робота над Рубрикатором НБУВ поступово трансформувалася у комплексне дослідження, яке охоплює робочі процеси ведення Генерального систематичного каталогу бібліотеки (аналіз структури, редагування розділів і підрозділів каталогу на базі повного варіанта таблиць ББК для наукових бібліотек з урахуванням спеціальних типових поділів і планів розташування, вдосконалення їх змісту і структури, укладання повного переліку рубрик розділу тощо), а також процеси, безпосередньо пов'язані з підготовкою випусків Рубрикатора НБУВ до публікації (підготовка систематичної, алфавітної та довідкової частин, вступів до кожної частини, отримання рецензій, консультацій, рекомендацій, пропозицій, зауважень науковців і фахівців певної галузі науки (техніки), мовознавців, бібліографів, робота над укладеним текстом з урахуванням висловлених рекомендацій та зауважень тощо).

З огляду на стрімкі зміни у політичному, економічному, соціальному житті країни, НБУВ активно долучається до створення віртуальних бібліотек, до оновлення своїх традиційних методів систематичної організації знань і інформації.

1994 р. став для бібліотеки роком упровадження комп'ютерних технологій, створення електронного каталогу (далі – ЕК). Нині він є важливим складником системи каталогів бібліотеки, одним з основних довідково-інформаційних апаратів, які слугують розкриттю змісту фонду. ЕК може згодом замінити систему карткових каталогів, адже вже сама його назва відтворює одночасно і форму (нарівні з друкованими, картковими), і суть (не групуючи записи всередині за певною ознакою, він уможливує здійснення пошуку за усіма типами запитів, поєднує пошукові можливості алфавітного та систематичного, а за необхідності і будь-якого іншого спеціального каталогу). На сьогодні електронні каталоги бібліотеки містять бібліографічні записи книг, статей, повнотекстових документів, інтернет-ресурсів.

Пошук інформації в електронному каталозі НБУВ здійснюється за такими елементами: автор, колективний автор, заголовок, відомості щодо заголовку, видавництво, місце видання, тема, рубрика, ключові слова, дата (місяць–рік), вид обліку, індекс ББК або УДК, номер електронного запису.

Електронна модель інформації дає змогу зберігати її більш безпечно і компактно та поширювати значно ефективніше і масштабніше. Формування документів, різноманітних колекцій в електронному вигляді дає можливість обмінюватися інформацією як у межах окремого регіону, окремої країни, так і на міжнародних теренах.

Виходить на новий рівень інтеграція міжбібліотечної взаємодії та зв'язків бібліотеки з іншими суб'єктами інформаційної сфери. Мета такого співробітництва – створення корпоративних бібліотечних систем, організація корпоративної каталогізації першоджерел та систем розподілених ресурсів з онлайн-доступом.

Сьогодні користувачі звертаються до інтегрованих бібліотечно-інформаційних систем, які мають більш розширений перелік пошукових можливостей порівняно з електронним каталогом. Відомо, що інтегровані бібліотечно-інформаційні системи забезпечують широкий доступ до бібліотечно-інформаційних ресурсів, підвищують оперативність та повноту бібліотечного обслуговування. Прикладом таких систем є, сформовані НБУВ, загальнодержавні ресурси: електронна бібліотека наукових публікацій «Наукова періодика України» та реферативна база даних «Україніка наукова». За останні роки, відповідно до сучасних вимог бібліотечних каталогів нового покоління, істотно удосконалено пошуковий інтерфейс інформаційного ресурсу «Наукова періодика України». У 2016 р. розпочав свою роботу корпоративний проект «Наука України: доступ до знань», мета якого – популяризація, підвищення рейтингу та доступності електронних бібліотечно-інформаційних ресурсів наукових бібліотек України за рахунок використання сучасних бібліотечних та веб-технологій.

Нині одними із першочергових завдань нашої бібліотеки є розвиток веб-каталогізації, використання бібліотечних класифікацій як системи організації доступу до знань в електронному середовищі.

Отже, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського стала універсальним інформаційним центром, де можна вільно отримати інформацію на різних носіях, скористатися різними інформаційними ресурсами.

Варто зазначити, що до 2017 р. традиційні і електронні каталоги НБУВ велися паралельно, але з минулого року ухвалено рішення про припинення обслуговування традиційних каталогів. Звичайно, це не означає, що йдеться про знищення основних складових цієї системи, оскільки є ще багато питань стосовно ретроконверсії карткових каталогів.

Постійно удосконалюючи бібліотечний сервіс, необхідно мати на увазі можливі ускладнення під час взаємодії з користувачами. Тому варто продовжувати поєднувати застосування паперових та електронних довідково-інформаційних систем, адже саме оптимальне використання усіх видів каталогів, дасть змогу бібліотеці розвиватись і бути носієм значущої інформації.

Сучасний бібліотечний світ з ентузіазмом підтримує розвиток централізованої каталогізації. Звісно, що запровадження в повсякденну роботу сучасних комп'ютерних технологій, забезпечення необмеженого доступу до бібліотечно-бібліографічних ресурсів світової спільноти, розширення сегмента інформаційних послуг є вкрай необхідним. Але це ніяк не суперечить існуванню карткових каталогів, бо без минулого не буває майбутнього.

Підвищення оперативності каталогізації, урізноманітнення шляхів її здійснення, а саме: розвиток системи авторитетних файлів, прискорення ретроконверсії, розроблення каталожних інформаційно-пошукових мов, орієнтованих на електронні каталоги, лише підвищуватиме ефективність, повноту задоволення запитів користувачів.

Список бібліографічних посилань

1. *Бібліотеки і бібліотекарі в процесі змін* : розроблено робочою групою «Спільний професійний портрет» Федерально-го об'єднання нім. бібл. союзів під керівництвом УтеКраус-Лейхерт. Київ : Юніверс, 2002. 56 с.
2. *Бібліотечні каталоги як інформаційно-пошукові системи* / Харків. держ. акад. культури ; авт.-уклад. : В. В. Седих [та ін.] ; наук. ред. Н. М. Кушнарєнко. Харків, 2003. 193 с.
3. Воронько К. Л. *Организация библиотечных фондов и каталогов*. 2-е изд., перераб. и доп. Москва : Книга, 1981. 328 с.
4. Добко Т. Впровадження УДК і ББК бібліотеками України: історичні паралелі і реалії сьогодення. *Бібліотечний вісник*. 2018. № 2. С. 10–24.
5. ДСТУ 7448:2013. *Бібліотечно-інформаційна діяльність*. Терміни та визначення понять : офіц. вид. – Чинний від 2014-07-01. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. III, 41 с. (Національний стандарт України ; Інформація та документація).
6. Карачинська Е. Т. *Бібліотечні каталоги* / Е. Т. Карачинська, В. К. Удалова. Харків : Основа, 1992. 160 с.
7. *Карткові каталоги в системі науково-інформаційних ресурсів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*.

ського / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; уклад. : Г. А. Кузьменко, Т. П. Медвідь ; відп. ред. Т. В. Добко. Київ, 2015. 47 с.

8. *Каталоги Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського : довідник* / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; уклад. : Ю. Л. Фіх, Т. В. Добко, наук. ред. Т. П. Павлуша ; відп. ред. Т. В. Добко. Київ, 2017. 72с.

9. Кондра С. Загальні принципи технічної організації бібліотек. *Книгар : часопис українського письменства*. 1918. № 7. С. 622–631.

10. Сербін О. Систематичність та систематизаційність організації інформації – основні принципи відображення наукового знання в межах каталогу сучасної бібліотеки. *Бібліотечний вісник*. 2012. № 2. С. 3–10.

11. Сокальський О. С. *Бібліотечні фонди і каталоги* / О. С. Сокальський, С. П. Тамм, В. М. Туров. Київ : Вища школа, 1971. 363 с.

12. Сукиасян Э. Р. «Темный» этап в истории организации знаний в библиотеках. *Научные и технические библиотеки*. 2011. № 10. С. 35–41.

13. Сукиасян Э. Р. *Библиотечные каталоги*. Москва : Профиздат, 2003. 192 с.

14. *Традиційні каталоги наукових бібліотек освітньої галузі : орг., ведення й ред.* / АПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського, Терноп. нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка ; уклад. : І. Г. Лобановська [та ін.] ; заг. ред. І. Г. Лобановська. Київ, 2006. 167 с.

15. Шкаріна В. Історія розвитку бібліотечних каталогів. *Вісник книжкової палати*. 2005. № 6. С. 34–36.

References

1. Kraus-Leikhert, U. (2002). *Biblioteki i bibliotekari v protsesi zmin* [The libraries and librarians in the process of change]. Kyiv: Yunivers. [In Ukrainian].

2. Siedykh, V. V. (2003). *Bibliotichni katalogy yak informatsiino-poshukovi systemy* [The library's catalogs as informative search systems]. Kharkiv. [In Ukrainian].

3. Voronko, K. L. (1981). *Orhanyzatsiia biblioteknykh fondov i katalogov* [Organization of library collections and catalogs]. Moscow: Kniga. [In Russian].

4. Dobko, T. (2018). Vprovadzhenia UDK i BBK bibliotekamy Ukrainy: istorichni paraleli i realii sohodennia [The introduction of UDC and LBC by libraries of Ukraine: historical

parallels and modern realities]. *Biblioteknyi visnyk*, 2, 10–24. [In Ukrainian].

5. (2014). DSTU 7448:2013. *Bibliotekno-informatsiina dialnist. Terminy ta vyznachennia poniat: ofitsy vyd.* [The library's and informational activities. Terms and definition of concepts: official publication]. Kyiv. [In Ukrainian].

6. Karachynska, E. T., Udalova, V. K. (1992). *Bibliotekni katalogy* [Library's catalogs]. Kharkiv: Osnova. [In Ukrainian].

7. Kuzmenko, H. A., Medvid, T. P. (Eds.). (2015). *Kartkovi katalogy v systemi naukovo-informatsiinykh resursiv Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho* [Card catalogs in the system of scientific and information resources of the Vernadsky National Library of Ukraine]. Kyiv. [In Ukrainian].

8. Fikh, Yu. L., Dobko, T. V. (Eds.). (2017). *Katalogy Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho: dovidnyk* [Catalogs of the Vernadsky National Library of Ukraine: reference book]. Kyiv. [In Ukrainian].

9. Kondra, S. (1918). *Zahalni pryntsyipy tekhnichnoi orhanizatsii bibliotek* [General principles of technical organization of libraries]. *Knyhar: chasopys ukrainskoho pysmenstva*, 7, 622–631. [In Ukrainian].

10. Serbin, O. (2012). Systematichnist ta systematyzatsiynist orhanizatsii informatsii – osnovni pryntsyipy vidobrazhennia naukovooho znannia v mezhakh katalogu suchasnoi biblioteky [The basic principles of reflection of scientific knowledge within the framework of the catalog of modern library are systematization and systematic]. *Biblioteknyi visnyk*, 2, 3–10. [In Ukrainian].

11. Sokalskyi, O. S. Tamm, Ye. P. Turon, V. M. (1971). *Bibliotekni fondy i katalogy* [The collections and catalogs of the library]. Kyiv: Vyscha shkola. [In Ukrainian].

12. Sukiasian, E. R. (2011). «Темный» этап в истории орhанизации знан в библиотекх [The «dark» stage in the history of organization knowledge in the libraries]. *Nauchnye i tekhnicheskie biblioteki – Scientific and technical libraries*, 10, 35–41. [In Russian].

13. Sukiasian, E. R. (2003). *Biblioteknyye katalogy* [Library's catalogs]. Moscow, Profizdat. [In Russian].

14. Lobanovska, I. H. (Ed.). (2006). *Tradyttsiini katalogy naukovykh bibliotek osvittianskoi haluzi: orhanizatsiia, vedennia i redahuvannia* [Traditional catalogs of scientific libraries of the educational industry: org., management and ed.]. Kyiv. [In Ukrainian].

15. Shkarina, V. (2005). Istoriiia rozvytku biblioteknykh katalogiv [The history of the development of library's catalogues]. *Visnyk Knyzhkovoї palaty*, 6, 34–36. [In Ukrainian].

CATALOGUES OF THE VERNADSKY NATIONAL LIBRARY OF UKRAINE: WE ARE LOOKING INTO THE FUTURE, RESPECT THE PAST

Antonina Holovashchuk,

Junior Researcher, Vernadsky National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

The article deals a system of catalogues and card indexes of the National library of Ukraine, functioning of traditional and electronic in formation retrieval systems. Besides, how filling of the main catalogues of the library is analyzed: of the alphabetical, systematic, electronic, solved their value in modern work of library.

К е у о р д s: Vernadsky National Library of Ukraine, information retrieval systems, card catalogs, electronic catalog, reference and information provision of library.

Vernadsky National Library of Ukraine, 3, Holosiivskiy ave., Kyiv, 03039, Ukraine

E-mail: antonina41@ukr.net

Стаття надійшла до редакції 27.08.2018 р.